

§ 2. Het Weens Koopverdrag (1980)

253. HET WEENS KOOPVERDRAG — TOEPASSINGSGBIED — ALGEMEEN — **Op 1 november 1997** is in België het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de internationale koopovereenkomsten betreffende roerende zaken, gesloten te Wenen op 11 april 1980 (hierna Weens Koopverdrag of CISG) in werking getreden (wet van 4 september 1996, *P.B.* 1 juli 1997, houdende goedkeuring van het verdrag). Evenals de Eenvormige Koopwetten van Den Haag van 1 juli 1964, bevat het verdrag eenvormig materieel kooprecht (voor een bespreking van dit verdrag zie o.m. Fallon, M. en Philippe, D., „La convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises”, *J.T.* 1998, 17-37; Van Houtte, H., Erauw, J. en Wautélet, P., *Het Weens Koopverdrag*, Intersentia Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1997, 376 p.; Van Houtte, H., „Het Weens Koopverdrag in het Belgische recht”, *T.B.H.* 1998, 344-355).

De inwerkingtreding van het Weens Koopverdrag impliceerde voor België noodzakelijkerwijze de opzegging van de Eenvormige Koopwetten met ingang van diezelfde datum (artikel 99, 3e lid CISG). De gelijktijdige toepassing van de beide verdragen in eenzelfde land is uitgesloten.

Krachtens artikel 1, 1e lid a CISG is het Weens Koopverdrag rechtstreeks van toepassing op alle koopovereenkomsten die na 1 november 1997 zijn gesloten tussen een in België gevestigde partij en een in een andere Verdragsluitende staat gevestigde partij. Artikel 1, 1e lid b CISG verklaart het verdrag van toepassing wanneer volgens de regels van internationaal privaatrecht het recht van een Verdragsluitende Staat van toepassing is.

De overgangsbepaling van artikel 100 CISG is daarbij zeer relevant. Het verdrag is met betrekking tot de totstandkoming van een overeenkomst slechts van toepassing wanneer het voorstel tot het sluiten van de overeenkomst is gedaan op of na de datum waarop het verdrag in werking treedt ten aanzien van de verdragsluitende staten (artikel 1, 1e lid a CISG) of verdragsluitende staat (artikel 1, 1e lid b CISG) (artikel 100, 1e lid CISG). Anderzijds bepaalt artikel 100, 2e lid CISG dat het verdrag slechts van toepassing is op overeenkomsten die zijn gesloten op of na de datum waarop het verdrag in werking treedt ten aanzien van de in artikel 1, 1e lid a bedoelde verdragsluitende staten of de in artikel 1, 1e lid b bedoelde verdragsluitende staat.

Doch ook voor overeenkomsten gesloten vóór 1 november 1997 dient de Belgische rechter mogelijks het Weens Koopverdrag toe te passen. Dat is nl. het geval wanneer de *lex contractus* een nationaal recht is, waarin CISG was geïncorporeerd voordat wijzelf lidstaat werden.

De in de besproken periode gepubliceerde rechtspraak heeft slechts betrekking op overeenkomsten gesloten vóór 1 november 1997, en waarbij de toepassing van het Weens Koopverdrag bijgevolg steeds was gesteund op de toepassing van het landsrecht gevonden door de toepassing van de conflictenregels van het Verdrag van Den Haag van 15 juni 1955 waarbij het een lidstaat van CISG aanwees. Voor de „onuitgegeven” rechtspraak kan verwezen worden naar de website <http://www.cisg.law.pace.edu>.

254. TOEPASSINGSGBIED VAN HET WEENS KOOPVERDRAG — FOUTIEVE TOEPASSINGEN — Uit de rechtspraak blijkt dat de toepassing van de artikelen 1, 1e lid b en 100 CISG aanvankelijk moeizaam verliep. Het Weens Koopverdrag is voor **Frankrijk** in werking getreden op **1 januari 1988**. Dit heeft voor gevolg dat op koopovereenkomsten gesloten na 1 januari 1988, die volgens het Verdrag van Den Haag van 15 juni 1955 door het Franse recht worden beheerst, de bepalingen van het Weens Koopverdrag moeten worden toegepast. In zijn arrest van 8 maart 1995 (*R.W.* 1995-96, 880) oordeelde het Hof van Beroep te Gent weliswaar terecht dat de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge op de Franse overeenkomst tussen een in Frankrijk gevestigde verkoper en een in België gevestigde koper geen toepassing had kunnen maken van de Eenvormige Koopwetten (zie hoger nr. 239), maar paste het zelf ten onrechte het Franse gemeen kooprecht toe en niet het Weens Koopverdrag.

Een gelijkaardige vergetelheid is terug te vinden in Bergen 6 december 1994, *J.L.M.B.* 1996, 173. Het Hof van Beroep te Bergen paste de Eenvormige Koopwetten toe bij de beoordeling van de vordering van een Italiaanse verkoper tegen een Belgische koper tot betaling van achterstallige facturen, daterend van maart 1988. De koopovereenkomst werd beheerst door het Italiaanse recht. Voor **Italië** zijn de Eenvormige Koopwetten opgezegd en is het Weens Koopverdrag in werking getreden vanaf **1 januari 1988**. De factuurdatum doet aannemen dat de overeenkomst na die datum van inwerkingtreding is totstandgekomen zodat het Weens Koopverdrag diende te worden toegepast.

Met ingang van **1 januari 1992** gelden de Eenvormige Koopwetten niet meer voor **Nederland** en is aldaar het Weens Koopverdrag in werking getreden. De Rechtbank van Koophandel te Antwerpen (vonnis van 17 januari 1995, *T.B.H.* 1995, 521, noot J. Erauw) merkte deze opzegging van de Eenvormige Koopwetten door Nederland op, maar paste verkeerdelijk het gemeen Nederlands kooprecht en niet het Weens Koopverdrag toe. In een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van 30 maart 1994 (*R.W.* 1994-95, 264, noot J. Meeusen) was eveneens sprake van een Nederlandse koopovereenkomst. De facturen dateerden van 23 januari 1992 en 3 februari 1992, wat sterk doet vermoeden dat de koopovereenkomsten dateerden van na 1 januari 1992, en bijgevolg het Weens Koopverdrag toepassing verdiende. Niettemin paste de rechtbank van koophandel nog de Eenvormige Koopwetten toe.

In een niet gepubliceerd vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van 16 maart 1994 werd de datum van inwerkingtreding van het Weens Koopverdrag voor Nederland verkeerdelijk vastgesteld op 1 maart 1993.

255. TOEPASSINGSGBIED VAN HET WEENS KOOPVERDRAG — CORRECTE TOEPASSINGEN — Wordt een koopovereenkomst op grond van de conflictenregels van het Verdrag van Den Haag van 15 juni 1955 beheerst door het **Duitse recht**, dan dient het Weens Koopverdrag te worden toegepast wanneer de overeenkomst is totstandgekomen na **1 januari 1991**. Na te hebben vastgesteld dat de betrokken overeenkomsten vóór die datum waren ge-

sloten, paste de Rechtbank van Koophandel te Hasselt (vonnis van 24 januari 1995, *R.W.* 1996-97, 444) terecht nog de Eenvormige Koopwetten van Den Haag toe. Het Weens Koopverdrag werd terecht wél toegepast op Duitse koopovereenkomsten die na 1 januari 1991 waren totstandgekomen in Kh. Gent 29 mei 1997, *T.B.H.* 1998, 403 en Kh. Hasselt 23 februari 1994, *onuitg.*

Op de koopovereenkomsten, gesloten na 1 januari 1988 en ingevolge de conflictenregels van het Verdrag van Den Haag van 15 juni 1955 beheerst door het Franse recht, werd terecht toepassing gemaakt van het Weens Koopverdrag in Kh. Kortrijk 27 juni 1997, *onuitg.*; Kh. Kortrijk 6 januari 1997, *onuitg.* en Kh. Hasselt 18 oktober 1995, *R.W.* 1995-96, 1378.

Koopovereenkomsten totstandgekomen na 1 januari 1988 en beheerst door het Italiaanse recht, vielen onder de toepassing van het Weens Koopverdrag in Kh. Kortrijk 6 oktober 1997, *onuitg.*; Kh. Hasselt 9 oktober 1996, *onuitg.* en Kh. Hasselt 8 november 1995, *onuitg.*

Tenslotte stelde de Rechtbank van Koophandel te Hasselt in een niet-gepubliceerd vonnis van 1 maart 1995 terecht vast dat een door Nederlands recht beheerste koopovereenkomst, totstandgekomen na 1 januari 1992, onder de toepassing viel van het Weens Koopverdrag.

256. DE UITSLUITING VAN DE TOEPASSING VAN HET WEENS KOOPVERDRAG (ARTIKEL 6 CISG) — De regels vervat in het Weens Koopverdrag vormen slechts suppletief recht. De partijen kunnen de toepassing van het verdrag uitsluiten, van de bepalingen afwijken of het gevolg ervan wijzigen (artikel 6 CISG). De uitsluiting kan bijvoorbeeld gebeuren door de verwijzing in de overeenkomst naar internationaal gekende handelstermen zoals de *incoterms*, of naar algemene voorwaarden gekend in bepaalde handelsbranches. De uitsluiting van de toepassing van het Weens Koopverdrag kan plaatsvinden bij de totstandkoming van de overeenkomst of achteraf. Steeds rijst de moeilijke vraag naar de wilsovereenstemming omtrent deze uitsluiting. De beoordeling van de geldigheid van de in de overeenkomst vervatte bedingen houdende de uitsluiting van de toepassing van het Weens Koopverdrag wordt overeenkomstig artikel 4 CISG niet beheerst door het Weens Koopverdrag, doch wel door het nationaal recht dat de overeenkomst beheerst. Evenwel wordt de vraag welke bedoeling de partijen hadden aangaande de uitsluiting van de bepalingen van het verdrag enerzijds en de vraag of de algemene voorwaarden deel uitmaken van het aanbod of de aanvaarding anderzijds, respectievelijk beantwoord aan de hand van de bepalingen in verband met de interpretatie van de overeenkomst (artikelen 7-8 CISG) en van deel II CISG „totstandkoming van de overeenkomst”. Zie omtrent deze problematiek Erauw, J., „Wanneer is het Weens Koopverdrag van toepassing?” in Van Houtte, H., Erauw, J. en Wautelet, P., *Het Weens Koopverdrag*, Intersentia Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1997, 47, nr. 1.59; Van Houtte, H., „Algemene bepalingen en interpretatie”, *o.c.*, 61, nr. 2.13). Een Duitse verkoper van ceremoniekleeding, die zijn Belgische medecontractant dagvaardde voor de Rechtbank van Koophandel te Hasselt in gedwongen

afname van de bestelde kledingstukken, beweerde dat de koop-verkoop werd beheerst door het Duitse recht, met uitsluiting van het Weens Koopverdrag. De rechtbank (vonnis van 24 januari 1995, *onuitg.*) meende dat de uitsluiting van het Weens Koopverdrag in principe moet worden bedongen vóór het sluiten van de overeenkomst en een partij de uitsluiting van het Verdrag als voorwaarde mag bedingen voor de aanvaarding van een aanbod. De verkoper beweerde in casu dat hij de uitsluiting had bedongen in de orderbevestigingen, in het bijzonder in de algemene voorwaarden op de achterzijde van deze orderbevestigingen. Het bewijs daarvan was echter niet geleverd, nu de koper beweerde de orderbevestigingen, inclusief de algemene voorwaarden op de achterzijde daarvan, nooit te hebben ontvangen. De rechtbank besloot daarom dat niet kon worden aangenomen dat een uitsluiting van het Weens Koopverdrag bij het aanvaarden van de bestelling van de koper was bedongen. Zij oordeelde verder dat, eens de overeenkomst is gesloten, de partijen niet meer eenzijdig doch slechts gezamenlijk de toepassing van het Weens Koopverdrag kunnen uitsluiten. Of daaromtrent wilsovereenstemming bestond, beoordeelde de rechtbank volgens de *lex contractus*, met name Duits recht. Zij stelde dat krachtens de Duitse wetgeving binnen het „Kaufmännischer Geschäftsverkehr” algemene voorwaarden bij louter stilzwijgen van de medecontractant geacht worden aanvaard te zijn, en dat dit het geval is bij ontvangst van een „Kaufmännisches Bestätigungsschreiben” waarin algemene voorwaarden zijn opgenomen. Dit kon volgens de rechtbank inhouden dat, wanneer de facturen van de verkoper als een dergelijk Bestätigungsschreiben kunnen worden beschouwd, de erop aangebrachte algemene voorwaarden, daar deze door de koper niet waren geprotesteerd, stilzwijgend door de koper werden aanvaard en tussen partijen volledige geldingskracht hebben, zodat de Duitse wetgeving met uitsluiting van het Weens Koopverdrag van toepassing zou zijn. De rechtbank heropende de debatten om de partijen toe te laten daaromtrent nader te concluderen.

In een zaak behandeld door de Rechtbank van Koophandel te Nijvel (vonnis van 19 september 1995, *onuitg.*), was de vraag aan de orde of de koopovereenkomst tussen een Zwitserse verkoper en een Belgische koper al dan niet werd beheerst door de V.S.M.-voorwaarden (associations suisse des industriels en machines). De Rechtbank van Koophandel te Nijvel beantwoordde de vraag bevestigend. Zij oordeelde dat elk aanbod van de verkoper duidelijk verwees naar de V.S.M.-voorwaarden, ook het aanbod dat uiteindelijk door de koper zonder substantiële wijzigingen was aanvaard. Bijgevolg was, overeenkomstig artikel 19, 2e lid CISG de overeenkomst totstandgekomen onder de voorwaarden van het aanbod, die verwezen naar de algemene voorwaarden. Bovendien was de rechtbank van mening dat, overeenkomstig artikel 8, 1e en 3e lid CISG moest worden aangenomen dat de koper in de loop van de onderhandelingen kennis had genomen of had moeten nemen van de algemene V.S.M.-voorwaarden, waarnaar het aanbod van de verkoper verwees.

257. WIJZIGING VAN DE OVEREENKOMST (ARTIKEL 29 CISG) — Een Chileense vennootschap verkocht bevroren frambozen aan een in België gevestigde

koper. De betaling van de koopwaar zou plaatsvinden via een kredietbrief. Tegen de tijd dat de frambozen dienden geleverd te worden was de prijs op de wereldmarkt van de frambozen fel gezakt. De koper weigerde daarom de frambozen in ontvangst te nemen en de prijs te betalen. De verkoper was uiteindelijk genoodzaakt de frambozen tegen een veel lagere prijs te verkopen aan een derde. Hij vorderde voor de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van de oorspronkelijke koper de vergoeding van de schade die hij leed ten gevolge van de door hem begane contractuele tekortkoming. De koper beweerde dat de verkoper bereid was geweest de oorspronkelijke prijs opnieuw te bespreken. Dit werd door de verkoper ontkend. Principieel kan een overeenkomst worden gewijzigd of beëindigd door de enkele wilsovereenstemming tussen de partijen (artikel 29 CISG). Artikel 12 CISG stelt evenwel dat de bepaling in artikel 29 CISG niet van toepassing is indien een van de partijen haar vestiging heeft in een Verdragsluitende Staat die een verklaring heeft afgelegd ingevolge artikel 96 van het Verdrag. De rechter (Kh. Hasselt 2 mei 1995, *onuitg.*) merkte terecht op dat door Chili een dergelijke verklaring werd afgelegd, waardoor een wijziging of beëindiging van de overeenkomst enkel bij geschrift kan geschieden. Zo een geschrift was in casu niet voorhanden. Evenmin hadden de verkoper of zijn makelaar zich op een dergelijke manier gedragen dat zij de indruk zouden hebben gewekt dat zij met een wijziging van de overeenkomst zouden akkoord gegaan zijn.

258. VERPLICHTINGEN VAN DE VERKOPER — AFLEVERING VAN DE VERKOCHTE ZAKEN — DE PLAATS VAN AFLEVERING (ARTIKEL 31 CISG) — INTERNATIONALE BEVOEGDHEIDSBEPALING — De verkoper is verplicht de zaken af te leveren aan de koper.

De plaats van de uitvoering van deze leveringsplicht is vastgesteld in artikel 31 CISG. Het artikel is van belang voor de bepaling van de internationale rechtsmacht, aangezien artikel 5, 1e lid EEX-Verdrag toelaat dat de verkoper die zijn leveringsplicht niet nakomt, wordt gedaagd voor het gerecht van de plaats waar die levering, volgens het recht dat de overeenkomst beheerst, is gebeurd of diende te gebeuren. In de gevallen waar de partijen niet anders zijn overeengekomen of waar geen bijzondere plaats van levering is voorgeschreven (artikel 31, a en b CISG), dienen de verkochte zaken ter beschikking van de koper te worden gesteld op de plaats waar de verkoper zijn vestiging had ten tijde van het sluiten van de overeenkomst (artikel 31, c CISG). De Rechtbank van Koophandel te Gent verklaarde zich op grond van artikel 5, 1e EEX-Verdrag *inuncto* artikel 31, c CISG onbevoegd om kennis te nemen van de vordering van een in België gevestigde alleenverkoper tegen de concessiegever tot terugname van de overstock, aangezien de levering diende plaats te vinden ter plaatse van de vestiging van de concessiegever in Duitsland (Kh. Gent 29 mei 1997, *T.B.H.* 1998, 403).

In het kader van de beoordeling van de internationale bevoegdheid is er een bijzondere situatie wanneer de koper een vordering instelt tegen de verkoper

wegens de levering van zaken met verborgen gebreken. Dan rijst, wanneer men redeneert naar Belgisch recht, de vraag of de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt in de zin van artikel 5, 1e EEX-Verdrag, de verbintenis is tot leveren, dan wel de verbintenis tot vrijwaring van de koper wegens verborgen gebreken. Deze vrijwaringsverbintenis van de verkoper is niet alsdusdanig opgenomen in de CISG. Heeft de verkoper goederen geleverd met een verborgen gebrek, dan moet dit worden getypeerd als een niet-naleving van de plicht goederen te leveren die beantwoorden aan de overeenkomst (zie hierna nr. 259). De rechtspraak heeft daarom totnogtoe in dergelijke gevallen steeds haar bevoegdheid onderzocht aan de hand van de lokalisatie van de leveringsplicht. Dit is correct. Het Weens Koopverdrag lijkt de leveringsplicht in de zin van de terbeschikkingstelling van de goederen enerzijds en de verplichting tot aflevering van conforme goederen anderzijds als twee onderscheiden verbintenissen te beschouwen, maar toch geeft zij enkel de plaats van uitvoering aan van de verbintenis tot terbeschikkingstelling van de goederen (artikel 31 CISG). Een andere oplossing dan de gangbare is daarom niet aangewezen (zie ook Herbots, J.H., „Verplichtingen van de verkoper” in Van Houtte, H., Erauw, J. en Wautelet, P., *Het Weens Koopverdrag*, Intersentia Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1997, 107, nr. 4.14).

Een toepassing van deze problematiek vindt men in Kh. Kortrijk 6 januari 1997, *onuitg.* Een Franse vennootschap verkocht veiligheidsschoenen aan een Belgische vennootschap. De Belgische koper, die meende dat de schoenen verborgen gebreken vertoonden, dagvaardde de verkoper voor de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, teneinde de „ontbinding van de koopovereenkomst” te horen uitspreken en de verkoper te horen veroordelen tot de betaling van schadevergoeding. De onbevoegdheid van de rechtbank werd opgeworpen. Bij de toetsing van haar internationale rechtsmacht lokaliseerde de rechtbank van koophandel de leveringsplicht aan de hand van artikel 31, a CISG. In casu was er vervoer voorzien door de partijen, maar was deze vervoerder niet aangesteld in dienst van de verkoper. Op grond van artikel 31, a CISG moest dus worden aangenomen dat de verbintenis tot leveren diende te worden uitgevoerd door de afgifte van de zaken aan de eerste vervoerder ter verzending aan de koper, dit was ter plaatse van de vestiging van de verkoper in Frankrijk. De rechtbank verklaarde zich om die reden niet bevoegd om van de vordering van de koper kennis te nemen.

259. DE PLICHT TOT AFLEVERING VAN ZAKEN DIE BEANTWOORDEN AAN DE OVEREENKOMST (ARTIKEL 35 CISG) — KEURING EN PROTEST (ARTIKEL 38-39 CISG) — De door de verkoper af te leveren zaken moeten qua hoeveelheid, kwaliteit en omschrijving voldoen aan de eisen gesteld in de overeenkomst (artikel 35 CISG). De zaken moeten geschikt zijn voor het doel waarvoor zaken van dezelfde omschrijving gewoonlijk worden gebruikt, of voor het doel dat bij het sluiten van de koop aan de verkoper is ter kennis gebracht. Zij moeten overeenstemmen met het monster of model dat eventueel ter be-

schikking van de koper is gesteld, en verpakt zijn op een manier die voor die zaken gebruikelijk is of passend is met het oog op de bescherming of het behoud van de zaken. Hoger werd reeds gewezen op een zeer belangrijk beginsel in het verdrag, met name de afwezigheid van enig onderscheid tussen de leveringsverbintenis en de verbintenis tot vrijwaring wegens verborgen gebreken. Levert de verkoper gebrekkige goederen, dan komt hij zijn leveringsplicht niet na in de zin van artikel 35 CISG.

De koper die zich ten aanzien van de verkoper wil beroepen op de niet-conformiteit van de goederen, dient tijdig over te gaan tot keuring van de goederen en tot protest ten aanzien van de verkoper. Strikt genomen betreft het twee onderscheiden verplichtingen, die elkaar in de tijd opvolgen. Artikel 38 CISG vereist enerzijds dat de koper de zaken keurt of doet keuren binnen een termijn die, gelet op de omstandigheden, zo kort mogelijk is. Na de keuringstermijn start een nieuwe termijn waarbinnen de koper de verkoper op de hoogte moet brengen van de niet-conformiteit van de goederen: Artikel 39 CISG bepaalt dat de koper het recht verliest om zich erop te beroepen dat de zaken niet aan de overeenkomst beantwoorden, indien hij niet binnen een redelijke termijn nadat hij dit heeft ontdekt of had behoren te ontdekken, de verkoper hiervan in kennis stelt, onder opgave van de aard van de tekortkoming. De koper verliest in ieder geval dit recht indien hij de verkoper niet uiterlijk binnen de twee jaar na de datum waarop de zaken feitelijk aan hem zijn overhandigd, in kennis stelt van de niet-conformiteit van de goederen. De rechtspraak maakt nauwelijks een uitdrukkelijk onderscheid tussen de in artikel 38 en 39 CISG gestelde termijnen. Over het algemeen wordt geoordeeld of er tijdig werd geprotesteerd, maar wordt daarbij rekening gehouden met de tijd die redelijkerwijze nodig is om de goederen te keuren.

260. NIET CONFORME LEVERING — KEURING EN PROTEST — TOEPASSINGEN — In een reeds hoger besproken vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van 21 januari 1997 (*onuitg.*) betreffende de koop van lichtreclames en waarin de rechtbank de vordering van de Belgische verkoper achtereenvolgens beoordeelde overeenkomstig de Eenvormige Koopwetten en het Weens Koopverdrag, werd benadrukt dat de in artikel 39 CISG bedoelde redelijke termijn moet worden geïnterpreteerd als „een heel korte termijn”.

De Rechtbank van Koophandel te Kortrijk sprak zich in een niet gepubliceerd tussenvonnis van 6 oktober 1997 uit over volgend geschil. Een Belgische koper kocht ecru-garen van een Italiaanse verkoper om er textiel mee te weven. Telkens de koper een levering garen verwerkte, kwamen gebreken aan het licht. De koper steide de verkoper daarvan op de hoogte, wat tot twee maal toe aanleiding gaf tot het opmaken van een kredietnota. De koper weigerde nu tot betaling van een laatste factuur over te gaan, vrezend dat bij de verdere verwerking van de nog resterende garens wederom problemen zouden rijzen. Hij werd gedagvaard in betaling. De algemene voorwaarden van de verkoper stipuleerden dat de koper klachten schriftelijk moet formuleren en dat geen enkele klacht nog wordt aangenomen 10 dagen na de

ontvangst van de goederen, noch na gehele of gedeeltelijke verwerking van de goederen. Hoewel de algemene voorwaarden principieel de overeenkomst tussen de partijen beheersten — ze waren opgenomen in de orderbevestigingsformulieren van de verkoper en door de koper ondertekend — meende de rechtbank van koophandel toch dat het beding aangaande de termijn van protest geen toepassing kon vinden omdat de verkoper reeds voorheen van deze toepassing had afgezien. Derhalve beoordeelde de rechter de kwestie aan de hand van artikel 38-39 CISG. De rechtbank stelde vast dat de koper de garens tijdig had gekeurd, gelet op de omstandigheden. *In casu* konden de gebreken („streperigheid bij de verweving”) immers slechts worden vastgesteld door de verwerking van de garens: „Het is overigens onmogelijk te eisen van de koper van garens, dat hij eerst de garens zou ontrollen om ze te controleren op gebreken. „Fysisch” gezien is voorgaande onmogelijk”. De rechtbank van koophandel meende dat de koper de verkoper tijdig en zelfs geregeld op de hoogte had gesteld van de gebreken en dat hij hem concreet had gewezen op de tekortkomingen. Het feit dat veel van de gebrekkige leveringen door de koper waren betaald geworden, achtte de rechtbank niet relevant ter beoordeling van de gegrondheid van het protest van de koper. Maar zij achtte het dienaangaande wel noodzakelijk een deskundige aan te stellen.

Ook het niet-gepubliceerd vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk van 27 juni 1997 betreft de vraag naar de tijdigheid van het protest wegens de levering van gebrekkige garens. Het garen was door een Belgische vennootschap gekocht bij een Italiaanse vennootschap. De koper weigerde de betrokken facturen te betalen en werd door de verkoper gedagvaard, maar stelde een tegenvordering in. De rechtbank van koophandel oordeelde dat men kan aannemen dat er voor het onderzoek van garens die zullen verweven worden, en die nadien zullen geverfd worden, enige tijd nodig is, doch dat bezwaarlijk meer dan een drietal maanden kan worden verleend aan de koper. Men mag als verkoper bovendien redelijkerwijze verwachten dat een mondeling protest door een aangetekend schrijven wordt bevestigd, aldus de rechtbank van koophandel. De koper had de eerste en de tweede levering respectievelijk vijf en zeven maanden na de levering geprotesteerd. Slechts veertien maanden later volgde een eerste schriftelijk protest, waarin ook een derde levering werd geprotesteerd. Zeker nu mocht worden aangenomen dat de verkoper de garens, afkomstig uit Azië, hoogstens bij monsterneming had getest en de koper dit wist of moest weten, was het voor de rechtbank onbegrijpelijk waarom de koper de garens niet sneller had gekeurd of doen keuren. Het is opvallend hoe de rechtbank de termijnen van keuring en protest door elkaar behandelt. Uiteindelijk werden beiden laattijdig bevonden en werd de tegenvordering van de koper als ongegrond afgewezen.

In het niet-gepubliceerd vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk van 16 december 1996 werd de vraag behandeld of een Belgische koper zich ten aanzien van een Franse verkoper nog kon beroepen op de niet-

conformiteit van katoenweefsels. De koper had de beweerdelijk gebrekkige weefsels een maand na de levering teruggestuurd naar de verkoper. Twee maanden later werd voor het eerst mondeling protest geuit, en nog eens een maand later volgde het eerste schriftelijk protest. Dit was voor de rechtbank te laat, ermee rekening houdende „dat in de sector van de confectie, vooral thans alwaar het aanhouden van een voorraad duur is, en stoffen vlug worden bewerkt/geconfectioneerd”. De rechtbank meende dat onderhandelingen tussen de partijen de in artikel 39 CISG bedoelde „redelijke termijn” kunnen verlengen. In casu was het bewijs van dergelijke onderhandelingen nochtans niet geleverd. Tenslotte stelde de rechtbank vast dat de koper niet had voldaan aan de verplichting om de aard van de tekortkoming van de koopwaar concreet aan de verkoper mee te delen.

Het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel van 5 oktober 1994 (*onuitg.*) betrof tenslotte de verkoop van 149 paar schoenen door een in Italië gevestigde verkoper aan een in België gevestigde koper. Er werden slechts 147 paar schoenen geleverd, en schijnbaar vertoonden sommige schoenen gebreken. De betrokken factuur werd noch betaald, noch geprotesteerd. Op een tweede aanmaning tot betaling van de schoenen reageerde de koper bij schrijven van 3 december 1992 met de mededeling dat hij de schoenen een laatste maal zou onderzoeken op gebreken en daarna tot betaling zou overgaan. Na te zijn gedagvaard gaf de koper in een conclusie te kennen dat tien paar schoenen gebreken vertoonden. De rechtbank van koophandel oordeelde dat het voornoemde schrijven van de koper van 3 december 1992 uiteraard niet kan worden beschouwd als een protest in de zin van artikel 39, 1e lid CISG. Het in de conclusie geuite protest was volgens de rechtbank laattijdig, aangezien reeds negen maanden waren verstreken sedert de levering van de schoenen.

261. DE VERBINTENIS VAN DE KOPER TOT BETALING VAN DE KOOPPRIJS — PLAATS VAN BETALING — INTERNATIONALE RECHTSMACHT — De koper is verplicht de zaken in ontvangst te nemen en de koopprijs te betalen (artikel 53 CISG — Kh. Hasselt 2 mei 1995, *onuitg.* zie hoger nr. 257). De koopprijs moet worden betaald ter plaatse van de vestiging van de verkoper of, indien de betaling moet gebeuren tegen afgifte van zaken of documenten, ter plaatse van die afgifte, dit alles behoudens andersluidende overeenkomst tussen de partijen (artikel 57 CISG). Wederom kan worden opgemerkt dat het belang van deze bepaling vooral tot uiting komt in het kader van de beoordeling van de internationale rechtsmacht. De koper kan op grond van artikel 5, 1e EEX Verdrag worden gedagvaard voor het gerecht van de plaats waar, overeenkomstig de *lex contractus*, de betalingsverbintenis is of moest worden uitgevoerd. Is de plaats van betaling niet overeengekomen tussen de partijen en wordt de overeenkomst beheerst door het Weens Koopverdrag, dan resulteert de toepassing van artikel 57 CISG veelal in de rechtsmacht van de rechtbank van de plaats van de vestiging van de verkoper. Voor een toepassing zie Kh. Kortrijk 27 juni 1997, *onuitg.*

In dit vonnis werd de exceptie van onbevoegdheid afgewezen van een in Italië gevestigde koper die door de in Kortrijk gevestigde verkoper voor de Kortrijkse rechtbank van koophandel was gedagvaard in betaling van geleverde koopwaar.

262. RECHTSMIDDELEN VAN DE VERKOPER — SCHADEVERGOEDING — De rechtsmiddelen van de verkoper zijn aangegeven in artikel 61 CISG. Hij kan de uitvoering in natura van de koopovereenkomst verlangen (artikel 62 CISG), de overeenkomst ontbonden verklaren indien een wezenlijke tekortkoming in hoofde van de koper is aangetoond (artikel 64 CISG) en/of schadevergoeding eisen overeenkomstig artikel 74 en verder CISG (bijv. Kh. Hasselt 2 mei 1995, *onuitg.* zie hoger nrs. 257 en 261). De schadevergoeding — een rechtsmiddel dat uiteraard ook door de koper kan worden aangewend indien de verkoper zijn contractuele verplichtingen niet nakomt — beoogt de dekking van alle schade, met inbegrip van de gedeerde winst, op voorwaarde dat de partij die is tekortgeschoten in de nakoming van haar contractuele verbintenissen, bij het sluiten van de overeenkomst deze schade voorzorg of had behoren te voorzien als mogelijk gevolg van de tekortkoming, gelet op de feiten die ze kende of had behoren te kennen.

In de onder nrs. 257 en 261 reeds besproken „frambozenzaak” (Kh. Hasselt 2 mei 1995, *onuitg.*) vorderde de benadeelde verkoper ten aanzien van de koper die had geweigerd de levering van de frambozen in ontvangst te nemen, de kosten voor zakken, voor de herverpakking en de bewaring van de frambozen, voor administratieve, financiële en bestuurskosten en voor het geleden winstverlies. Alle schadeposten werden toegekend, met uitzondering van de administratieve, financiële en bestuurskosten. Voor de berekening van het winstverlies geeft het Weens Koopverdrag twee bijzondere berekeningswijzen aan, voor het geval dat de koopovereenkomst is ontbonden. Werd een dekkingskoop gesloten, dan zal voor het geleden verlies een vergoeding worden toegekend, gelijk aan het verschil tussen de prijs betaald of ontvangen naar aanleiding van de dekkingskoop en de oorspronkelijk overeengekomen prijs (artikel 75 CISG). Werd geen dekkingskoop gesloten in de zin van artikel 75 CISG, en hebben de goederen een marktprijs, dan is het geleden verlies gelijk aan het verschil tussen de in de overeenkomst bepaalde prijs en de dagprijs van de goederen ten tijde van de ontbinding of van de overname van de goederen indien die vóór de ontbinding plaats had (artikel 76 CISG). In casu waren de frambozen doorverkocht maar achtte de rechtbank de prijs van de dekkingskoop niet bewezen. Daarom werd een vergoeding *ex aequo et bono* toegekend.

263. RECHTSMIDDELEN VAN DE ONBETAALDE VERKOPER — FORFAITAIRE SCHADEVERGOEDING — De door de verkoper geleden schade ten gevolge van de tekortkoming van de koper in de nakoming van zijn betalingsverplichting, anders dan interesten, valt in beginsel onder de bepaling van artikel 74 CISG. Gelet op het suppletief karakter van de bepalingen van het Weens Koop-

verdrag, verdienen de contractuele bepalingen van de koopovereenkomst tussen de partijen, houdende de toekenning van een forfaitaire schadevergoeding aan de onbetaalde verkoper, voorrang op die verdragsregeling (artikel 6 en 9 CISG). De geldigheid van dit schadebeding valt principieel buiten het toepassingsgebied van het Weens Koopverdrag en moet dus worden beoordeeld aan de hand van het nationaal recht dat de overeenkomst beheerst (artikel 4 CISG). Nochtans wordt de vraag naar de tegenstelbaarheid van de contractvoorwaarden mogelijk ook beoordeeld aan de hand van de overeenkomst bepalingen van het Verdrag inzake de interpretatie van de overeenkomst (artikel 8 CISG) en de bepalingen in deel II van het verdrag aangaande de totstandkoming van de overeenkomst (zie hoger nr. 256; zie ook Hascher, noot onder ICC Arbitrale beslissing nr. 7197/92, *J.D.I.*, 1993, 1039; Claeys, M., „De bijzondere rechtsmiddelen van de partijen”, in Van Houtte, H., Erauw, J. en Wautelet, P., *Het Weens Koopverdrag*, Antwerpen, Intersentia Rechtswetenschappen, 253, nr. 7.67). Welke verdragsbepaling of welk nationaal recht werd angewend ter beoordeling van de tegenstelbaarheid van de contractvoorwaarden, is vaak niet uitdrukkelijk door de rechters aangegeven.

In de zaak 4328/93 voor de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk (vonnis van 16 december 1996, *onuitg.*) vorderde de onbetaalde Franse verkoper van textielweefsel naast de betaling van een achterstallige factuur tevens de betaling van een conventionele schadevergoeding. De vraag rees in dit kader naar de geldigheid van een op de achterzijde van de factuur opgenomen contractsclausule waarin het schadebeding zou zijn opgenomen. De rechtbank onderzocht vooreerst of de verkoopvoorwaarden waren ter sprake gekomen bij de totstandkoming van de overeenkomst. Zij stelde dat in briefwisseling, die de basis vormde voor de uiteindelijke overeenkomst, geen sprake is geweest van enig schadebeding. Met andere woorden bevatte het aanbod van de verkoper geen bepaling inzake schadevergoeding bij laattijdige betaling. Eens de overeenkomst is totstandgekomen kan zij, aldus de rechtbank, slechts met uitdrukkelijke aanvaarding van de koper worden gewijzigd of aangevuld. Daarvan kon volgens de rechtbank geen sprake zijn bij de loutere mededeling van voorwaarden op een factuur. Zij meende dat de verkoper zich evenmin kon beroepen op „drukke voorafgaande commerciële relaties tussen de partijen”, omdat de verkoper op de orderbevestigingen geen melding had gemaakt van de toepasselijkheid van haar algemene verkoopvoorwaarden. De vordering tot betaling van een forfaitaire schadevergoeding werd derhalve afgewezen.

Ook in Kh. Hasselt 18 oktober 1995, *R.W.* 1995-96, 1378 was de vraag naar de tegenstelbaarheid van factuurvoorwaarden aan de orde. De rechtbank oordeelde dat de gemeenschappelijke bedoeling van de partijen om af te wijken van de regeling in artikel 74 CISG, niet kan blijken uit een eenzijdig geschrift als de factuurvoorwaarden van de verkoper. De gevorderde forfaitaire schadevergoeding ten belope van 15% van het factuurbedrag werd niet toegekend, wel een *ex aequo et bono* begrote vergoeding ten belope van 10%.

Aangaande een koopovereenkomst tussen een in België gevestigde verkoper en een in Nederland gevestigde koper, was de Rechtbank van Koophandel te Hasselt onzeker of het Belgische dan wel het Nederlandse recht de overeenkomst beheerste (Kh. Hasselt 21 januari 1997, *onuitg.*). Zoals hoger vermeld behandelde de rechtbank de vordering achtereenvolgens overeenkomstig de Eenvormige Koopwetten van Den Haag en het Weens Koopverdrag. Zij achtte het beding in de factuurvoorwaarden, waarin een forfaitaire vergoeding van 12% aan de onbetaalde verkoper was toegekend, op grond van de Belgische rechtspraak „in strijd met de Belgische openbare orde”, en dus *ab initio* nietig.

264. RECHTSMIDDELEN VAN DE ONBETAALDE VERKOPER — RENTE (ARTIKEL 78 CISG) — Artikel 78 CISG bepaalt dat indien een partij tekortschiet in de betaling van de prijs of van enig ander achterstallig bedrag, de andere partij recht heeft op rente hierover, onverminderd haar recht op schadevergoeding overeenkomstig artikel 74 CISG. Tegen welke intrestvoet deze intrest moet worden begroot is in het Weens Koopverdrag niet aangegeven, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot uiteenlopende discussies (zie daaromtrent Van Houtte, H., „Vergoeding wegens laattijdige betaling” in Van Houtte, H., Erauw, J. en Wautelet, P., *Het Weens Koopverdrag*, Antwerpen, Intersentia, 275). Zijn de partijen een en ander geldig overeengekomen dan stellen zich geen problemen (zie Hasselt 21 januari 1997, *onuitg.*, waar intresten aan de conventionele intrestvoet werden toegekend). Bestaat dienaangaande geen geldige overeenkomst tussen de partijen, dan wordt voor de bepaling van de intrestvoet in de rechtsleer en de rechtspraak uiteenlopend verwezen naar het nationaal recht dat de overeenkomst beheerst, naar het recht van de vestiging van de schuldeiser of naar het recht van de munt waarin moet worden betaald.

In Kh. Hasselt 23 februari 1994, *onuitg.* en Kh. Hasselt 14 maart 1994, *onuitg.* werden intresten toegekend tegen de intrestvoet bepaald door de *lex contractus*, respectievelijk overeenkomstig het Duitse en het Nederlandse recht.

In Kh. Hasselt 8 november 1995 *onuitg.* en Kh. Hasselt 9 oktober 1996, *onuitg.* werd uitdrukkelijk verwezen naar de intrestvoet van het land waar de schuldeiser was gevestigd, met name Italië. De rechtbank nam terzake aan dat het ging om intresten „die de verkoper had kunnen beuren in eigen land wanneer hij de koopprijs tijdig had kunnen ontvangen”. Gelet op de hoge discontovoet in Italië achtte de rechtbank in de beide vonnissen de gevorderde intrest billijk.

De Rechtbank van Koophandel te Kortrijk oordeelde in haar niet-gepubliceerde vonnis van 16 december 1996 dat „alle omstandigheden van de zaak in acht genomen”, het aangewezen voorkwam een intrest toe te kennen aan de Belgische wettelijke intrestvoet. Het betrof zoals hoger gesteld de verkoop van katoenweefsels door een in Frankrijk gevestigde verkoper aan een in België gevestigde koper.

In het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt van 18 oktober 1995 (*onuitg.*) werd de intrest tenslotte louter empirisch begroot.

265. OPSCHORTING VAN DE VERBINTENISSEN WEGENS EEN TOEKOMSTIGE TEKORTKOMING (ARTIKEL 71 CISG) — Het Weens Koopverdrag voorziet in een aantal rechtsmiddelen die de partijen kunnen uitoefenen wanneer de wederpartij in de toekomst klaarblijkelijk een contractuele tekortkoming zal begaan. De partijen kunnen onder bepaalde voorwaarden de koopovereenkomst vroegtijdig geheel of gedeeltelijk ontbinden (artikel 72-73 CISG). Artikel 71 CISG geeft een contractspartij het recht de nakoming van haar verplichtingen op te schorten, indien na het sluiten van de overeenkomst blijkt dat de wederpartij een wezenlijk deel van haar verplichtingen niet zal nakomen ten gevolge van (a) een ernstig tekortschieten van haar vermogen om dat deel van haar verplichtingen na te komen, of van haar kredietwaardigheid of (b) van haar gedrag bij de voorbereiding van de nakoming van haar verplichtingen, dan wel bij de nakoming zelf daarvan. De Rechtbank van Koophandel te Hasselt paste deze bepaling toe naar aanleiding van een betwisting tussen een Belgische koper en een Nederlandse verkoper van textiel (Kh. Hasselt 1 maart 1995, *onuitg.*). De koper nam de wintercollectie in ontvangst, zonder evenwel tot betaling over te gaan, en kocht een aantal maanden later een zomercollectie. De verkoper schortte zijn verbintenis tot levering van de zomercollectie 1994 op tot de wintercollectie volledig was betaald. De Rechtbank van Koophandel van Hasselt meende dat, gelet op het feit dat de wintercollectie zeven maanden na de vervaldag nog niet volledig was betaald, de verkoper terecht vreesde dat de koper ook zijn verplichting tot betaling van de zomercollectie niet zou nakomen. De verkoper had dus terecht zijn eigen verbintenis tot levering van een volgende collectie opgeschort. Het vonnis illustreert dat het feit dat de wederpartij in het kader van voorgaande overeenkomsten zijn verplichtingen niet is nagekomen, een rechtvaardige reden kan uitmaken om bij een latere koopovereenkomst de uitvoering van eigen verbintenissen op te schorten. Daarbij moet voldaan zijn aan de voorwaarde dat slechts na het sluiten van die latere overeenkomst blijkt dat de wederpartij een wezenlijk deel van haar verbintenissen voortvloeiend uit de voorgaande overeenkomst niet zal nakomen. De *exceptio non adimpletu contractus* kan immers niet meer worden ingeroepen wanneer reeds voor het sluiten van de overeenkomst objectieve gronden aanwezig waren die wijzen op de niet nakoming van de verbintenissen door de wederpartij.

266. BEVRIJDENDE OMSTANDIGHEDEN (ARTIKEL 79 CISG) — Kan een partij die is tekortgeschoten in de nakoming van haar contractuele verplichtingen aantonen dat deze tekortkoming werd veroorzaakt door een verhindering die buiten haar macht lag en dat van haar redelijkerwijze niet kon worden verwacht dat zij bij het sluiten van de overeenkomst met die verhindering rekening zou hebben gehouden of dat zij deze verhindering of de gevolgen

ervan zou hebben vermeden of overwonnen, dan verliest de wederpartij het recht om ten aanzien van de partij die is tekortgeschoten schadevergoeding te eisen (artikel 79 CISG. Voor een uitgebreide bespreking zie onder meer Van den Hole, L., „L'exonération de responsabilité dans l'article 79 CISG en comparaison avec le droit allemand, français, belge et la common law", *T.B.H.* 1998, 356-375). De vraag naar het bestaan van bevrijdende omstandigheden rees in de reeds besproken zaak aangaande de verkoop vanuit Chili van bevroren frambozen (zie nrs. 257, 261 en 262). De koper, die weigerde de verkochte waren in ontvangst te nemen omdat de prijs van de frambozen op de wereldmarkt fel was gezakt sedert het ogenblik van het afsluiten van de overeenkomst, meende dat deze daling van de wereldprijs een bevrijdende omstandigheid uitmaakte voor de niet-nakoming van zijn contractuele verplichtingen. De Rechtbank van Koophandel te Hasselt (vonnis van 2 mei 1995, *onuitg.*) oordeelde dat artikel 79 CISG in principe van toepassing is wanneer moet worden aangenomen dat de sterke prijsdaling van de frambozen de koper heeft verhinderd om de overeenkomst uit te voeren. Maar omdat prijsschommelingen voorzienbaar zijn, kunnen zij geen hinder uitmaken voor de nakoming van de overeenkomst. Het afsluiten van een overeenkomst die naderhand niet winstgevend of zelfs verlieslatend blijkt te zijn, behoort volgens de rechtbank tot de risico's eigen aan het voeren van commerciële activiteiten.

HOOFDSTUK XI

ONRECHTMATIGE DAAD

(M. CLAEYS)

§ 1. Principe van de *lex loci delicti commissi*

267. DE *LEX LOCI DELICTI COMMISSI-REGEL* BLIJFT ALS BASISREGEL BEHOUDEN — De *lex loci delicti commissi-regel* blijft gelden als conflictenregel in de aanknopingscategorie van de onrechtmatige daad. De regel werd nogmaals bevestigd door het Hof van Cassatie in haar arrest van 29 april 1996 (*R.W.* 1996-97, 812; *A.J.T.* 1996, 249, noot K. Lambein en *J.T.* 1996, 842) en, stilzwijgend, in haar arrest van 18 juni 1993 (*R.G.A.R.* 1994, 12366, noot M. Fallon) (Zie ook Cass. 17 november 1983, *Arr.Cass.* 1983-84, 310; Cass. 12 april 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, 1069 en *R.W.* 1985-86; 2539, noot J. Erauw; Cass. 10 maart 1988, *Arr.Cass.* 1987-88, 900).

De recente cassatiezaak betrof een skiongeval te Azytz in Oostenrijk. Een Duitse skiër werd zwaargewond na een botsing met een Belgische skiër. Zijn vordering tot schadevergoeding werd door de Belgische rechter in eerste aanleg en in hoger beroep afgewezen. De feitenrechter oordeelde immers dat, hoewel de Duitse skiër voorrangerechtigd was ten aanzien van de van een hogere piste komende Belg, hij niet vrijgesteld was van zijn algemene plicht tot voorzorg en voorzichtigheid. Het middel van de Duitser voor het Hof van